A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2021. december 21.*

„Előzetes döntéshozatal – Kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás – 84/5/EGK második irányelv – Az 1. cikk (2) bekezdése – 2005/14/EK irányelv – 2009/103/EK irányelv – A 9. cikk (1) bekezdése – A kötelező biztosítás által fedezett legalacsonyabb összegek megemelésére vonatkozó kötelezettség – Átmeneti időszak – A korábbi szabály hatályban léte alatt keletkezett helyzet jövőbeli hatásaira azonnal alkalmazandó új szabály – Valamely uniós anyagi jogi szabály hatálybalépését megelőzően keletkezett helyzet – A 2009. december 11. előtt kötött biztosítási szerződéseket a kötelező biztosítás által fedezett legalacsonyabb összegek megemelésére vonatkozó kötelezettség alól kizáró nemzeti szabályozás”

A C-428/20. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország) a Bírósághoz 2020. szeptember 11-én érkezett, 2020. augusztus 28-i határozatával terjesztett elő az

**A.K.**

és

a **Skarb Państwa**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: A. Arabadjiev, az első tanács elnöke, a második tanács elnökeként eljárva (előadó), I. Ziemele, T. von Danwitz, P. G. Xuereb és A. Kumin bírák,

főtanácsnok: J. Richard de la Tour,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– A.K. képviseletében I. Kwiecień adwokat,

* Az eljárás nyelve: lengyel.

– a Skarb Państwa képviseletében J. Zasada és L. Jurek,

– a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,

– a német kormány képviseletében J. Möller, M. Hellmann és E. Lankenau, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében H. Tserepa-Lacombe, B. Sasinowska és S. L. Kalėda, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

## Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2005. május 11-i 2005/14/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2005. L 149., 14. o.) módosított, a tagállamok gépjármű-felelősségbiztosításra vonatkozó jogszabályainak közelítéséről szóló, 1983. december 30-i 84/5/EGK második tanácsi irányelv (HL 1984. L 8., 17. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 7. kötet, 3. o.; a továbbiakban: 84/5 második irányelv) 1. cikke (2) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az A.K. és a Skarb Państwa (államkincstár, Lengyelország) között a 2005/14 irányelvnek a lengyel jogrendbe való helytelen átültetésével állítólagosan okozott kár megtérítése iránti kártérítési kérelem tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

## Jogi háttér

### *Az uniós jog*

*A 84/5 második irányelv*

3 A 84/5 második irányelv 1. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőket írta elő:

„(1) A [tagállamok gépjármű-felelősségbiztosításra és a biztosítási kötelezettség ellenőrzésére vonatkozó jogszabályainak közelítéséről szóló, 1972. április 24-i] 72/166/EGK [tanácsi] irányelv [(HL 1972. L 103., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 10. o.)] 3. cikke (1) bekezdésében említett biztosítás kötelezően mind az anyagi kárra, mind pedig a személyi sérülésre kiterjed.

(2) A tagállamok által előírható magasabb fedezeti összegek sérelme nélkül minden tagállam kötelező biztosítást ír elő legalább a következő összegek vonatkozásában:

a) személyi sérülés esetén a biztosítási fedezet legalacsonyabb összege sérültenként 1 000 000 EUR vagy 5 000 000 EUR káreseményenként, a sérültek számától függetlenül;

b) anyagi kár esetén káreseményenként 1 000 000 EUR, a károsultak számától függetlenül.

A tagállamok – amennyiben szükséges – a [2005/14] irányelv végrehajtásának időpontjától számított legfeljebb ötéves időtartamra átmeneti időszakot állapíthatnak meg, amelyen belül a biztosítási fedezetre vonatkozóan általuk előírt legalacsonyabb összegeket az e bekezdés által előírt szinthez igazítják.

Az ilyen átmeneti időszakot megállapító tagállamok tájékoztatják erről a Bizottságot és megjelölik az átmeneti időszak tartamát.

A [2005/14] irányelv végrehajtásának időpontját követő 30 hónapon belül a tagállamok a biztosítási fedezet összegeit legalább az e bekezdés által meghatározott szint felére növelik.”

*A 2005/14 irányelv*

4 A 2005/14 irányelv (1) és (10) preambulumbekezdése a következőket mondta ki:

„(1) A gépjármű-felelősségbiztosítás különösen fontos az európai polgárok számára, legyenek akár biztosítottak vagy egy baleset károsultjai. A gépjármű-felelősségbiztosítás a biztosítóintézetek számára szintén nagy jelentőséggel bír, mivel az a Közösségben a nem életbiztosítási piac fontos részét képezi. A gépjármű-felelősségbiztosítás hatással van a személyek és járművek szabad mozgására is. Ezért a pénzügyi szolgáltatások terén a közösségi fellépés egyik kulcsfontosságú célkitűzése a gépjármű-felelősségbiztosítás egységes biztosítási piacának megerősítése és egységesítése kell hogy legyen.

[…]

(10) A tagállamok annak garantálására irányuló kötelezettsége, hogy legalább meghatározott minimumösszegek erejéig biztosítási fedezet álljon rendelkezésre, fontos részét képezi a károsultak védelmének. A 84/5/EGK irányelvben meghatározott minimumösszegeket nemcsak az infláció követése céljából kell naprakésszé tenni, hanem a károsultak védelmének javítása érdekében azokat ténylegesen növelni kell. A személyi sérülések esetén a biztosítási fedezet legkisebb összegét úgy kell kiszámítani, hogy minden nagyon súlyos sérüléseket szenvedő személy teljes és méltányos kártérítésben részesüljön, és emellett figyelembe kell venni, hogy több sérülttel járó balesetek ritkán fordulnak elő, és hogy az olyan balesetek száma alacsony, amelyben több sérült szenved nagyon súlyos sérülést egyazon esemény során. A sérültenként 1 000 000 EUR, vagy káreseményenként – a sérültek számától függetlenül – 5 000 000 EUR fedezeti minimumösszeg észszerű és megfelelő. E minimumösszegek bevezetésének megkönnyítése céljából az ezen irányelv végrehajtásának időpontjától számított ötéves átmeneti időszakot kell megállapítani. A tagállamoknak a végrehajtás időpontjától számított harminc hónapon belül legalább a szintek 50%-áig kell az összegeket felemelniük.”

5 A 2005/14 irányelv „Végrehajtás” című 6. cikke, az (1) bekezdésében a következőképpen rendelkezett:

„A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek legkésőbb 2007. június 11-ig megfeleljenek. Erről haladéktalanul tájékoztatják a Bizottságot.

[…]”

*A 2009/103 irányelv*

6 A gépjármű-felelősségbiztosításról és a biztosítási kötelezettség ellenőrzéséről szóló, 2009. szeptember 16-i 2009/103/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 263., 11. o.) kodifikálta a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításra (a továbbiakban: gépjármű-felelősségbiztosítás) vonatkozó korábbi irányelveket, ideértve a 84/5 második irányelvet is, következésképpen azokat 2009. október 27-i hatállyal hatályon kívül helyezte. A 2009/103 irányelv II. mellékletében szereplő megfelelési táblázat szerint a 84/5 második irányelv 1. cikke (1) és (2) bekezdésének a 2009/103 irányelv 3. cikkének negyedik bekezdése, illetve 9. cikkének (1) bekezdése felel meg.

## *A lengyel jog*

7 Az Ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej (a kötelező biztosításokról, a biztosítási ágazat garanciaalapjáról és a lengyel közlekedési biztosítók hivataláról szóló törvény, valamint a biztosítási tevékenységről szóló törvény módosításáról szóló, 2007. május 24-i törvény; Dz.U., 102. szám, 691. tétel; a továbbiakban: 2007. május 24-i törvény) 5. cikke ekként rendelkezik:

„A gépjármű-felelősségbiztosítási szerződések és a mezőgazdasági termelők felelősségbiztosítási szerződései esetében a biztosítási fedezet legalacsonyabb összegei az alábbi összegeknek felelnek meg, lengyel zlotyban (PLN):

1) a 2009. december 10-ig terjedő időszakban kötött szerződések esetében:
   a) személyi sérülés esetén – biztosítási eseményenként 1 500 000 euró, a sérültek számától függetlenül,
   b) vagyoni kár esetén – biztosítási eseményenként 300 000 euró, a károsultak számától függetlenül,

   – amelyet a Lengyel Nemzeti Bank által közzétett, a káresemény bekövetkezésének időpontjában hatályos középárfolyam alapján kell meghatározni.

2) a 2009. december 11. és 2012. június 10. között kötött szerződések esetében:
   a) személyi sérülés esetén – biztosítási eseményenként 2 500 000 euró, a sérültek számától függetlenül,
   b) vagyoni kár esetén – biztosítási eseményenként 500 000 euró, a károsultak számától függetlenül,

– amelyet a Lengyel Nemzeti Bank által közzétett, a káresemény bekövetkezésének időpontjában hatályos középárfolyam alapján kell meghatározni.”

## Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

8 2010. október 12-én Lengyelországban közúti baleset történt, amely tizenhat ember – köztük G.M., valamint a balesetért felelős gépjárművezető – halálát okozta. Ez utóbbi személy a 2009. december 8. és 2010. december 7. közötti időszakra szólóan megkötött szerződés alapján gépjármű-felelősségbiztosítással rendelkezett.

9 G.M. halálát követően lánya, A.K., 2011. március 2-án kártérítési kérelmet nyújtott be a balesetért felelős gépjárművezető biztosítótársaságához, amelyben kérte azon nem vagyoni és vagyoni kárának megtérítését, amelyet megítélése szerint az anyja halála miatt szenvedett el. A kárrendezés keretében az említett társaság végül nem vagyoni kár megtérítése jogcímén 47 000 lengyel zloty (PLN) (hozzávetőleg 10 175 euró), életkörülményeinek lényeges romlása jogcímén pedig 5000 PLN (hozzávetőleg 1000 euró) összeget térített meg A.K. részére. A biztosítótársaság végül tájékoztatta A.K.-t, hogy a balesetért felelős gépjárművezető által kötött gépjármű-felelősségbiztosítás maximális fedezeti összege kimerült.

10 A. K. keresetet indított a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság, Lengyelország) előtt az államkincstárral szemben, 78 000 PLN (hozzávetőleg 17 000 euró) késedelmi kamatokkal növelt összegének megfizetése iránt, a 2005/14 irányelv lengyel jogrendbe való hiányos átültetésével okozott kár megtérítése címén.

11 Arra hivatkozik, hogy ha ezt az irányelvet helyesen ültették volna át a lengyel jogrendbe, akkor a biztosítótársaságnak meg kellett volna emelnie a szóban forgó gépjármű-felelősségbiztosítás szerződésében szereplő fedezet legalacsonyabb összegét, és ennélfogva további 78 000 PLN összegű kártérítést kellett volna átutalnia az ő számára a G.M. halála miatt általa elszenvedett kár jogcímén. Szerinte amiatt, hogy a Lengyel Köztársaság helytelenül ültette át az irányelvet, megfosztották őt ezen összeg igénylésének lehetőségétől, és így őt az ezen összeggel megegyező kár érte, amellyel az államkincstár tartozik neki.

12 A. K. szerint a Lengyel Köztársaságnak a 2005/14 irányelvet oly módon kellett volna átültetnie, hogy 2009. december 11-től, személyi sérülés esetén valamennyi gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés fedezeti összege elérje – káreseményenként – a 2 500 000 eurót. Márpedig a 2007. május 24-i törvény keretében a nemzeti jogalkotó a 2009. december 11. és 2010 decembere között bekövetkezett közlekedési balesetek károsultjai védelmének terjedelmét – a biztosítási szerződés megkötésének időpontjától függően – eltérő módon állapította meg. Ebben az időszakban ugyanis egymással párhuzamosan léteztek 2009. december 11-ét megelőzően és azt követően kötött szerződések is, és ez utóbbi szerződések 2 500 000 euró legalacsonyabb fedezeti összeget írtak elő, míg az előbbiek esetében ez a legalacsonyabb összeg csupán 1 500 000 eurót tett ki.

13 Az államkincstár arra hivatkozott, hogy a 2005/14 irányelvet helyesen ültették át a lengyel jogrendbe, és az említett eltérő bánásmód a törvények visszaható hatálya tilalmának elvének a folyománya. Az államkincstár ezenfelül hangsúlyozta, hogy az Európai Bizottság a 2005/14 irányelv átültetésével kapcsolatban kötelezettségszegési eljárást folytatott a Lengyel Köztársasággal szemben, azonban 2016. április 28-án az említett intézmény úgy határozott, hogy lezárja ezt az eljárást. A Bizottság ezzel tehát úgy ítélte meg, hogy nem sértették meg az uniós jogot.

14 2019. március 20-i ítéletével a Sąd Okręgowy (regionális bíróság) elutasította A.K. keresetét, megállapítva, hogy a nemzeti jogalkotó azzal, hogy a 84/5 második irányelv által engedélyezett átmeneti időszakokat írt elő a legalacsonyabb fedezeti összegek fokozatos emelésére annak érdekében, hogy azok először elérjek az ezen irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében említett összegek felét, majd ezt követően ezen összegek egészét, megfelelően ültette át az irányelvet. E bíróság ezenkívül úgy ítélte meg, hogy a 2005/14 irányelvben előírt, a legalacsonyabb fedezeti összegek növelésére vonatkozóan a tagállamokat terhelő kötelezettség csak az ezen átmeneti időszakok lejártát követően kötött szerződésekre alkalmazandó, és hogy az uniós jog nem követeli meg az ezen időszakok lejárta előtt kötött gépjármű-felelősségbiztosítási szerződésekben előírt legalacsonyabb fedezeti összeg növelését, még azon szerződések esetében sem, amelyek lejárati ideje az említett átmeneti időszakok lejárta utánra esik. Ez az álláspont szerinte megfelel a jogbiztonság, a visszaható hatály tilalma és a szerződési szabadság elveinek.

15 A.K. ezen ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Sąd Apelacyjny w Warszawiehez (varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország), többek között arra hivatkozva, hogy a Sąd Okręgowy (regionális bíróság) tévesen állapította meg, hogy a Lengyel Köztársaság megfelelően ültette át a 2005/14 irányelvet a jogrendjébe.

16 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a 2013. október 24-i Haasová ítéletből (C-22/12, EU:C:2013:692) az következik, hogy a gépjármű-felelősségbiztosításnak ki kell terjednie a közlekedési balesetek halálos áldozatainak közeli hozzátartozói által elszenvedett nem vagyoni károk megtérítésére, amennyiben e kártérítést az alkalmazandó nemzeti jog a biztosított polgári jogi felelőssége alapján előírja. Márpedig a lengyel jog ilyen kártérítést ír elő, és az a gépjármű-felelősségbiztosítás körébe tartozik.

17 E bíróság úgy véli, hogy az a tény, hogy A.K. részére a biztosítótársaság a szerződéses fedezet felső határának elérése miatt nem fizetett teljes körű kártérítést, a számára az átutalt összeg és azon összeg közötti különbözetnek megfelelő kárt okozott, amelyet főszabály szerint akkor igényelhetett volna, ha e felső határt – a 84/5 irányelvbe a 2005/14 irányelv által bevezetett legalacsonyabb fedezeti összegekre figyelemmel – megemelték volna. Ennélfogva, ha bebizonyosodik, hogy a Lengyel Köztársaság helytelenül ültette át jogrendjébe a 2005/14 irányelvet, a lengyel jog alapján az államkincstárat kötelezni kellene e kár megtérítésére.

18 E tekintetben ez utóbbi irányelv (10) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy az irányelv célja a közlekedési balesetek károsultjai védelmének biztosítása. Az irányelv nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a fedezet legalacsonyabb összegének emelésére vonatkozó kötelezettséget kizárólag a 2009. december 11-től kötött biztosítási szerződésekre korlátozná, kizárva az ezen időpontot megelőzően kötött, de az említett időpontot követően is hatályos gépjármű-felelősségbiztosítási szerződések ugyanilyen értelmű kiigazítását.

19 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az azon személyek e két csoportja tekintetében a biztosítási szerződések megkötésének időpontjától függően alkalmazott ezen eltérő bánásmód, akiknek ugyanebben az időszakban keletkezett kára valamely közlekedési balesetből eredően, nem igazolt.

20 A törvény visszaható hatálya tilalmának elvével ugyanis nem lenne ellentétes, hogy a 2009. december 11-én már fennálló szerződéses jogviszonyokat ettől az időponttól kezdve módosítsák. Egyébként, e bíróság szerint a jogbiztonság elvének tiszteletben tartását a 2005/14 irányelv átültetésére a tagállamok számára biztosított hosszú idő, valamint az átmeneti időszakok

tagállamok általi megállapításának lehetősége biztosította. A biztosítótársaságoknak tehát lehetőségük lett volna arra, hogy a biztosítási díj mértékét a biztosítási fedezet újonnan meghatározott legalacsonyabb összegeihez igazítsák.

21 A kérdést előterjesztő bíróság szerint, ha bebizonyosodik, hogy a Lengyel Köztársaság hiányosan és így helytelenül ültette át a 2005/14 irányelvet, teljesülne az e tagállam felelőssége megállapításának az 1991. november 19-i Francovich és társai ítéletben (C-6/90 és C-9/90, EU:C:1991:428) megállapított első feltétele. Ezt követően e bíróság feladata lenne annak vizsgálata, második lépésben, hogy az adott esetben olyan kár érte-e A.K.-t – és ha igen, milyen mértékben –, amely okozati kapcsolatban van a Lengyel Köztársaságot terhelő kötelezettség megszegésével.

22 E körülmények között a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„A 2005/14 irányelv 2. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy a biztosítási fedezetre vonatkozó legalacsonyabb összegek kiigazítására átmeneti időszakot megállapító tagállam az irányelv végrehajtásának időpontját követő 30 hónapon belül a biztosítási fedezet összegeit köteles volt legalább a [84/5 második irányelv] 1. cikkének (2) bekezdésében meghatározott szint felére növelni

– valamennyi, az említett 30 hónap elteltét követően hatályos gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés esetében, ideértve a 2009. december 11-ét megelőzően kötött, azonban ezen időpontot követően is hatályban maradó szerződéseket is, a 2009. december 11-ét követően bekövetkezett káresemény tekintetében,

– vagy kizárólag a 2009. december 11-ét követően kötött új gépjármű-felelősségbiztosítási szerződések tekintetében?”

## Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

23 Kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra szeretne választ kapni, hogy a 84/5 második irányelv 1. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azok a tagállamok, amelyek éltek az e rendelkezésben előírt, átmeneti időszak megállapítására vonatkozó lehetőséggel, kötelesek voltak-e megkövetelni, hogy 2009. december 11-től az ezen időpontot megelőzően kötött, de az említett időpontban még hatályban lévő gépjármű-felelősségbiztosítási szerződésekben szereplő legalacsonyabb fedezeti összegek megfeleljenek az ezen 1. cikk (2) bekezdésének negyedik albekezdésében megállapított szabálynak.

24 A nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkben bevezetett együttműködési eljárásban a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróság részére olyan hasznos választ adjon, amely lehetővé teszi számára az előtte folyamatban lévő ügy elbírálását. A Bíróság feladata ugyanis az uniós jog minden olyan rendelkezésének értelmezése, amelyre a nemzeti bíróságoknak az eléjük terjesztett jogviták eldöntése érdekében szükségük van, még akkor is, ha e bíróságok az általuk feltett kérdésekben nem jelölik meg kifejezetten ezeket a rendelkezéseket (lásd ebben az értelemben: 2019. december 12-i Instituto Nacional de la Instituto Nacional de la Seguridad Social [Anyák nyugdíj-kiegészítése] ítélet, C-450/18, EU:C:2019:1075, 25. pont).

25 E tekintetben a 84/5 második irányelv 1. cikke (2) bekezdésének második albekezdéséből az következik, hogy a tagállamok a 2005/14 irányelvnek a belső jogrendjükbe való átültetésére szolgáló határidő lejártától, azaz – amint az ez utóbbi irányelv 6. cikkének (1) bekezdéséből következik – 2007. június 11-től számított legfeljebb ötéves átmeneti időszakot állapíthattak meg, amelynek során a gépjármű-felelősségbiztosítások legalacsonyabb fedezeti összegeit hozzá kellett igazítani a 84/5 második irányelv 1. cikke (2) bekezdésének első albekezdésében meghatározott összegekhez.

26 Ezen irányelv 1. cikke (2) bekezdése negyedik albekezdésének megfelelően a tagállamoknak azonban meg kellett emelniük ezeket a legalacsonyabb összegeket, annak érdekében, hogy azok ezen időponttól számított harminc hónapon belül, azaz legkésőbb 2009. december 11-ig elérjék az említett irányelv 1. cikke (2) bekezdésének első albekezdésében előírt szintek legalább a felét.

27 A 2009/103 irányelv azonban kodifikálta, és 2009. október 27-i hatállyal – vagyis még 2009. december 11-e előtt – hatályon kívül helyezte a 84/5 második irányelvet, és a 2009/103 irányelv 9. cikkének (1) bekezdése – amint az az irányelv II. mellékletében szereplő megfelelési táblázatból kiderül – a 84/5 második irányelv 1. cikke (2) bekezdésének felel meg.

28 E körülményekre tekintettel meg kell adni a kérdést előterjesztő bíróság számára mind a 84/5 második irányelv 1. cikke (2) bekezdésének, mind pedig a 2009/103 irányelv 9. cikke (1) bekezdésének értelmezését.

29 A kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból kiderül, hogy a Lengyel Köztársaság élt a 84/5 második irányelv 1. cikke (2) bekezdésének második albekezdésében és a 2009/103 irányelv 9. cikke (1) bekezdésének második albekezdésében említett átmeneti időszak megállapítására vonatkozó lehetőséggel. Ebben az összefüggésben a 2007. május 24-i törvény előírja, hogy a jelen ítélet 26. pontjában említett megemelésre vonatkozó kötelezettség a 2009. december 11. és 2012. június 10. között kötött gépjármű-felelősségbiztosítási szerződésekre vonatkozik, kizárva ennélfogva e körből a 2009. december 11. előtt kötött, de ez utóbbi időpontot követően még hatályban lévő szerződéseket.

30 E tekintetben meg kell állapítani, hogy sem a 84/5 második irányelv 1. cikkének (2) bekezdése, sem a 2009/103 irányelv 9. cikkének (1) bekezdése nem pontosítja kifejezetten, hogy a jelen ítélet 26. pontjában említett kötelezettség vonatkozik-e a 2009. december 11. előtt kötött, de ezen időpontban még hatályban lévő szerződések jövőbeli hatásaira, vagy sem.

31 E körülményekre tekintettel emlékeztetni kell arra, hogy főszabály szerint valamely új jogi szabály azon jogi aktusnak a hatálybalépésétől alkalmazandó, amely e jogi szabályt bevezeti. Ugyanakkor, ha e szabály nem vonatkozik a korábbi törvény hatálya alatt keletkezett és kialakult jogi helyzetekre, azt alkalmazni kell a korábbi szabály idején létrejött helyzetek jövőbeli joghatásaira, valamint az új jogi helyzetekre. Ez csak akkor nincs így – a jogi aktusok visszaható hatályának a tilalmára vonatkozó elv sérelme nélkül –, ha az új szabályhoz olyan különleges rendelkezések kapcsolódnak, amelyek a szabály időbeli alkalmazásának feltételeit külön meghatározzák (lásd ebben az értelemben: 2013. november 7-i Gemeinde Altrip és társai ítélet, C-72/12, EU:C:2013:712, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2018. október 17-i Klohn ítélet, C-167/17, EU:C:2018:833, 38. és 39. pont; 2019. január 15-i E. B. ítélet, C-258/17, EU:C:2019:17, 50. pont).

32 Ily módon a valamely irányelv átültetése céljából elfogadott jogi aktusokat az átültetésre előírt határidő lejártát követően a korábbi jogszabály hatálya alatt keletkezett helyzetek jövőbeli hatásaira is alkalmazni kell, kivéve ha ezen irányelv másként rendelkezik (2018. október 17-i Klohn ítélet, C-167/17, EU:C:2018:833, 40. pont).

33 Ezenfelül, az uniós anyagi jogi szabályokat a jogbiztonság és a jogos bizalom elvének tiszteletben tartása érdekében úgy kell értelmezni, hogy azok a hatálybalépésüket megelőzően keletkezett jogviszonyokra csak annyiban vonatkoznak, amennyiben azok szövegéből, céljából és rendszeréből világosan következik, hogy ilyen hatást kell nekik tulajdonítani (2015. október 6-i Bizottság kontra Andersen ítélet, C-303/13 P, EU:C:2015:647, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 A Bíróságnak a jelen ítélet 31–33. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatából következik, hogy annak vizsgálata érdekében, hogy az új uniós szabály időbeli alkalmazhatósága kiterjed-e az azon korábbi szabály hatálya alatt keletkezett helyzetekre, amelyet felváltott, azt kell meghatározni, hogy ez a helyzet az új szabály hatálybalépését megelőzően már kimerítette-e a hatásait, amely esetben azt az e hatálybalépést megelőzően keletkezett helyzetnek kell minősíteni, vagy pedig az említett helyzet az új jogszabály hatálybalépését követően is kifejti joghatásait.

35 Ennélfogva, meg kell határozni, hogy az a helyzet, amelyben egy gépjármű-felelősségbiztosítást 2009. december 11. előtt kötöttek, de amely még ezen időpontban is hatályban volt, az említett időpontot megelőzően keletkezett helyzetet képez-e, amelyre a jelen ítélet 26. pontjában említett kötelezettség csak azzal a feltétellel alkalmazható visszaható hatállyal, ha egyrészt a 84/5 irányelv és a 2009/103 irányelv egyértelműen előírta, hogy így kell eljárni, másrészt, ha a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvét ténylegesen tiszteletben tartják (lásd analógia útján: 2006 március 9-i Beemsterboer Coldstore Services ítélet, C-293/04, EU:C:2006:162, 24. pont), vagy pedig olyan helyzetet képez, amely ugyan ezen időpontot megelőzően keletkezett, de amelynek jövőbeli hatásaira 2009. december 11-től kezdve a 84/5 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének negyedik albekezdése és a 2009/103 irányelv 9. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdése az irányadó, azon elvnek megfelelően, amely szerint az új szabályok a már fennálló helyzetekre azonnal alkalmazandók.

36 E tekintetben a Bíróság korábban már kimondta, hogy egy határozott időre szóló munkaszerződés megkötése nem meríti ki a szerződés joghatásait annak aláírásakor, hanem épp ellenkezőleg, e szerződés a teljes időtartama alatt rendszeresen fejti ki joghatásait, és ennélfogva valamely új szabálynak a hatálybalépésétől kezdve történő alkalmazása az e hatálybalépést megelőzően kötött munkaszerződésekre nem tekinthető olyannak, mint amely az említett hatálybalépést megelőzően keletkezett helyzetet érint (lásd ebben az értelemben: 2002. január 29-i Pokrzeptowicz-Meyer ítélet, C-162/00, EU:C:2002:57, 52. pont).

37 Ugyanez még inkább érvényes azokra a helyzetekre, amelyekben a gépjármű-felelősségbiztosítási szerződést ugyan 2009. december 11-e előtt kötötték, de az még hatályban volt ebben az időpontban.

38 Ugyanis, mivel a biztosítási szerződések véletlenszerű eseménytől függő szerződések, amelyeket az jellemez, hogy a felek egyikének szolgáltatása egy olyan bizonytalan eseménytől függ, amely a szerződés időtartama alatt vagy bekövetkezik, vagy nem, e szerződések joghatásai ezen időtartam lejártáig mindvégig fennmaradnak. Így az ilyen szerződések által létrehozott jogviszonyok joghatásai nem merülnek ki a megkötésük időpontjában. Ez az időpont csak a szerződés teljesítésének kezdetét jelzi, amely a biztosított teljesítését illetően gyakran szakaszokra van

felosztva időben, a biztosító teljesítését illetően pedig szintén nem azonnali, hiszen az abban áll, hogy megtéríti a károsult személyek kárát, ha a fedezett káresemény a szerződés időtartama alatt következik be.

39 Márpedig a 84/5 második irányelv 1. cikke (2) bekezdése negyedik albekezdésének és a 2009/103 irányelv 9. cikke (1) bekezdése negyedik albekezdésének célja a 2009. december 11. előtt kötött, de ebben az időpontban még hatályban lévő szerződések jövőbeli hatásainak szabályozása.

40 E rendelkezések ugyanis, amikor arra kötelezik a tagállamokat, hogy emeljék meg a gépjármű-felelősségbiztosítások legalacsonyabb fedezeti összegeit, nem zárják ki e megemelésből az e szerződésekben meghatározott fedezeti összegeket. Így a biztosítási szerződés megkötésének időpontja e tekintetben nem meghatározó tényező. Az említett rendelkezések szövegéből tehát nem következik, hogy az uniós jogalkotó el kívánt volna térni azon elvtől, amely szerint az új szabályok azonnal alkalmazandók a már fennálló helyzetekre.

41 Végeredményben, amint azt lényegében A.K. és a német kormány írásbeli észrevételeikben hangsúlyozták, a közlekedési balesetek károsultjainak védelmére irányuló célkitűzés, amelyet a gépjármű-felelősségbiztosításokra vonatkozó uniós szabályozás megvalósítani szeretne, és amely többek között annak biztosítására irányul, hogy a gépjárművekkel okozott balesetek áldozatai összehasonlítható bánásmódban részesüljenek, függetlenül attól, hogy az Unió területének mely pontján következik be a baleset, és amely célkitűzést az uniós jogalkotó folyamatosan követ és megerősít (lásd ebben az értelemben: 2017. november 28-i Rodrigues de Andrade ítélet, C-514/16, EU:C:2017:908, 32. és 33. pont), valamint az egyenlő bánásmód általános elve megköveteli, hogy a 2009. december 11-től bekövetkező balesetek áldozatai ne csak korlátozott mértékű kártérítésben részesüljenek pusztán amiatt, hogy a biztosítási szerződést ezen időpont előtt kötötték. Ugyanis, amint az a 2005/14 irányelv (10) preambulumbekezdéséből kiderül, a tagállamok annak garantálására irányuló kötelezettsége, hogy legalább meghatározott minimumösszegek erejéig biztosítási fedezet álljon rendelkezésre, fontos részét képezi a károsultak védelmének.

42 Ellentétben azzal, amit az államkincstár és a lengyel kormány írásbeli észrevételeiben állít, az ilyen értelmezés nem ellentétes a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvével.

43 E tekintetben megjegyzendő, hogy ezen elvek közül az első többek között megköveteli, hogy a jogszabályok egyértelműek, pontosak és hatásaikat illetően előre láthatók legyenek, különösen olyankor, amikor a magánszemélyekre és vállalkozásokra nézve kedvezőtlen következményeik lehetnek (lásd: 2019. április 30-i Olaszország kontra Tanács [A földközi-tengeri kardhal halászati kvótája] ítélet, C-611/17, EU:C:2019:332, 111. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44 A jogbiztonság elvének velejárójaként a bizalomvédelemre való hivatkozás joga minden olyan jogalanyt megillet, akinek a helyzete akként jellemezhető, hogy az uniós adminisztráció megalapozott várakozásokat keltett benne (lásd ebben az értelemben: 2019. április 30-i Olaszország kontra Tanács [A földközi-tengeri kardhal halászati kvótája] ítélet, C-611/17, EU:C:2019:332, 112. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

45 A jelen ügyben egyrészt nem állítható, hogy a 84/5 második irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében és a 2009/103 irányelv 9. cikkének (1) bekezdésében megállapított szabály ne lett volna egyértelmű, pontos vagy hogy a hatásai ne lettek volna előre láthatók. Másrészt, emlékeztetni kell

arra, hogy a bizalomvédelem elvének alkalmazási köre nem tágítható ki annyira, hogy általános jelleggel megakadályozza az új szabályozásnak a régi szabályozás hatálya alatt létrejött helyzetek jövőben bekövetkező hatásaira történő alkalmazását (lásd: 2002. január 29-i Pokrzeptowicz-Meyer ítélet, C-162/00, EU:C:2002:57, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

46 Egyébiránt, amint arra lényegében a kérdést előterjesztő bíróság rámutatott, és amint azt írásbeli észrevételeiben a német kormány is jelezte, a törvény visszaható hatálya tilalmának elvével nem ellentétes az újonnan meghatározott legalacsonyabb fedezeti összegeknek a 2009. december 11-e előtt kötött, de ebben az időpontban még hatályban lévő gépjármű-felelősségbiztosítási szerződésekre való alkalmazása, mivel ezen összegek és a nekik megfelelő esetleges új biztosítási díjak az azonnali alkalmazás elvének megfelelően csak 2009. december 11-től kezdve lennének alkalmazandók.

47 A fenti megfontolásokra tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 84/5 második irányelv 1. cikkének (2) bekezdését, illetve a 2009/103 irányelv 9. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azok a tagállamok, amelyek éltek az e rendelkezésekben említett azon lehetőséggel, hogy átmeneti időszakot írnak elő, kötelesek lettek volna megkövetelni, hogy 2009. december 11-től kezdve az ezen időpont előtt kötött, de az említett időpontban még hatályban lévő gépjármű-felelősségbiztosítási szerződésekben meghatározott legalacsonyabb fedezeti összegek megfeleljenek az említett rendelkezések negyedik albekezdéseiben előírt szabálynak.

## A költségekről

48 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

**A 2005/14/EK irányelvvel módosított, a tagállamok gépjármű-felelősségbiztosításra vonatkozó jogszabályainak közelítéséről szóló, 1983. december 30-i 84/5/EGK második tanácsi irányelv 1. cikkének (2) bekezdését, illetve a gépjármű-felelősségbiztosításról és a biztosítási kötelezettség ellenőrzéséről szóló, 2009. szeptember 16-i 2009/103/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 9. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azok a tagállamok, amelyek éltek az e rendelkezésekben említett azon lehetőséggel, hogy átmeneti időszakot írnak elő, kötelesek lettek volna megkövetelni, hogy 2009. december 11-től kezdve az ezen időpont előtt kötött, de az említett időpontban még hatályban lévő gépjármű-felelősségbiztosítási szerződésekben meghatározott legalacsonyabb fedezeti összegek megfeleljenek az említett rendelkezések negyedik albekezdéseiben előírt szabálynak.**

Aláírások